

اجلاس کانکون گروگان آمریکا و چین

اجلاس تغییرات اقلیمی سازمان ملل در حالی شروع شده است که همچنان تردید نسبت به موفقیت آن بالاست. آمریکا و چین به خاطر عدم انعطاف در مذاکرات کانکون آماج انتقاد هستند. اتحادیه اروپا نیز از انتقاد مصون نمانده است. گرچه نمایندگان آمریکا و چین از کم‌شدن اختلافاتشان و نتیجه‌بخش شدن اجلاس کانکون سخن می‌گویند، اما سایه بدبینی نسبت به نتایج این اجلاس، همچنان پابرجاست و بسیاری از ناظران نتیجه‌ای فراتر از کنفرانس کپنهاگ برای کانکون پیش‌بینی نمی‌کنند.

کنفرانس تدارکاتی قبل از کانکون که سال ۲۰۰۹ در کپنهاگ برگزار شد، با عدم موفقیت به پایان رسید. یکی از عوامل مهم این شکست، اختلاف مواضع میان آمریکا و چین بود. همین امر از یک سو باعث شد که کشورهای حاضر در اجلاس کپنهاگ، توافق آن را صرفاً قابل مطالعه بدانند و تعهدی برای اجرای آن ندهند؛ و از دیگر سو، سند مبنایی برای مذاکرات اجلاس بعدی (کانکون) به دست نیاید. مضمون توافق کپنهاگ کشورها را متعهد می‌کرد که با انجام مجموعه اقداماتی برای کاهش پخش و نشر گازهای گلخانه‌ای، مانع از آن شوند که گرمای زمین تا سال ۲۱۰۰، نسبت به دوران پیشاصنعتی شدن جهان، از حداکثر ۲ درجه فراتر رود.

زمینه‌سازی برای اجلاس نهایی

سیل و گردباد و نوسانات شدید جوی به ابعاد آوارگی و مهاجرت افزوده‌اند

اجلاس اقلیمی سازمان ملل در کانکون باید هموارکننده راه برای اجلاس سال آینده در آفریقای جنوبی باشد. دستورکار اجلاس آفریقای جنوبی تهیه‌ی نهایی پیمانی برای جایگزینی پیمان کیوتو است که اعتبارش در سال ۲۰۱۲ به سر می‌رسد. مضمون محوری پیمان جدید نیز، تعیین وظایف و تعهدات کشورها در کاهش گازهای گلخانه‌ای در جو زمین است. گازهای گلخانه‌ای عمدتاً به سبب استفاده از انرژی‌های فسیلی (نفت و ذغال سنگ و گاز)، جنگل‌سوزی و جنگل‌زدایی و دامداری‌های صنعتی تولید می‌شوند. غلظت بالای این گازها در فضا مانعی برای تبادل حرارتی عادی میان زمین و بیرون آن و در نتیجه، عامل گرم‌شدن هوای جو است. در اثر این گرما، ذوب‌شدن یخچال‌های طبیعی، خشکسالی‌های دور و دراز، بیابان‌زایی‌های فزاینده و بارش‌های شدید و بروز نابهنگام و مداوم سیل، در قیاس با قرن گذشته، فزونی یافته است.

بالا آمدن آب دریاها و به خطر افتادن زندگی در کشورهای ساحلی، کمبود غلات و محصولات کشاورزی، از دست‌رفتن تنوع زیستی، جنگل‌سوزی‌های مکرر، کمبود آب، بیابان‌زایی و مهاجرت‌های گسترده از پیامدهای چنین روندی هستند. قطعنامه ۲۳ / ۷ شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد که در سال ۲۰۰۹ به تصویب

رسید، آشکارا نسبت به پیامدهای تغییرات جوی برای حقوق بشر ابراز نگرانی می‌کند و آن را دارای اثری منفی برای این حقوق می‌داند.

آمریکا همچنان با کیوتو قهر است

بنا به آخرین خبرها از اجلاس کانکون، ۱۴۰ کشور از مجموعه ۱۹۴ کشور برای پیوستن به توافق اجلاس کپنهاگ اعلام آمادگی کرده‌اند. ۸۰ کشور عمده جهان نیز اهداف تعریف‌شده خود برای کاهش گازهای گلخانه‌ای را تسلیم نهاد مسئول سازمان ملل کرده‌اند.

در این میان، آمریکا نه تنها همچنان از تصویب پیمان کیوتو سرباز می‌زند، بلکه رکود اقتصادی و صنعتی ناشی از بحران مالی بین‌المللی و به ویژه، پیروزی جمهوری خواهان در انتخابات ماه نوامبر کنگره، اجرای وعده دولت اواما را نیز دشوار می‌کنند. بنا به این وعده، آمریکا تا سال ۲۰۲۰ گازهای گلخانه‌ای خود را در قیاس با سال ۲۰۰۵، ۱۷ درصد کاهش خواهد.

کارشناسان و هواداران محیط زیست همین وعده را هم در صورت اجرا، بسیار ناکافی می‌دانند، زیرا در عمل، گازهای گلخانه‌ای آمریکا نسبت به سال ۱۹۹۰ بیش از سه درصد کاهش نخواهد یافت. به این ترتیب، براساس معیارهای پیمان کیوتو، آمریکا تا سال ۲۰۲۰ مجموعاً در کاهش گازهای گلخانه‌ای خود کسری موازنه‌ای معادل ۳۴ درصد خواهد داشت.

چین نمی‌خواهد تعهدی بپذیرد

آلودگی هوای ناشی از مصرف انرژی‌های فسیلی به معضلی برای حیات انسان‌ها در شهرهای بزرگ بدل شده است. چین نیز در تلاش است که در کانکون وجهی خود را بهبود بخشد و انتقادهایی را که از نقش این کشور در به شکست کشاندن اجلاس کپنهاگ شد، تا حدودی جبران کند. قول بازبینی آمارهای دولتی در باره میزان پخش و نشر گازهای گلخانه‌ای در چین، از جمله این اقدامات است. این قول عملاً به معنای اذعان چین به نقش خود به عنوان بزرگترین تولیدکننده گازهای گلخانه‌ای و پیشی گرفتن از آمریکا در این زمینه است. با این همه چین همچنان اصرار دارد که در مذاکرات کانکون، تولید سرانه گازهای گلخانه‌ای و تاریخ تولید صنعتی هر کشور مینا قرار گیرند. در چنین مقیاس‌هایی، سهم چین در آلوده‌سازی جو زمین همچنان بسیار کمتر از کشورهای صنعتی است.

علاوه بر این، چین همچنان می‌خواهد که شعار «مشترکاً، اما با تعهدات متفاوت» راهنمای عمل کشورها در ممانعت از گرمای بیشتر زمین شود. به تبعیت از همین شعار بود که پیمان کیوتو تنها کشورهای صنعتی را موظف به کاهش گازهای گلخانه‌ای خود کرده است، در حالی که کشورهای در حال صنعتی شدن، مانند چین و برزیل و هند و ... آزاد گذاشته شدند که خود معین کنند که چه میزان در کاهش گازهای گلخانه‌ای سهم خواهند گرفت.

مواضع چین سبب شده که نگاه انتقادی و منفی به این کشور در اجلاس کانکون نیز کم و بیش باقی بماند و حتی قول رهبران پکن به افزایش بهره‌وری انرژی به میزان ۴۰ تا ۴۵ درصد تا سال ۲۰۲۰ نسبت به سال ۲۰۰۵ نیز،

چندان نکته مثبتی تلقی نشود. منتقدان می‌گویند که این وعده با توجه به رشد اقتصادی بالای چین، در عمل کمکی به کاهش پخش و نشر گازهای گلخانه‌ای در این کشور نخواهد کرد و تنها از رشد بعدی آن خواهد کاست.

انتقاد به اروپا به رغم کارنامه مثبت

در این میان، اروپا بر تعهد خویش در زمینه کاهش گازهای گلخانه‌ای به میزان ۲۰ درصد تا سال ۲۰۲۰ در قیاس با سال ۱۹۹۰ تاکید کرده است. اگر سایر کشورها نیز گام‌های موثری برای کاهش گازهای یادشده بردارند، اروپا آماده است که رقم یادشده را تا ۳۰ درصد افزایش دهد.

در میان کشورهای اروپایی و نیز در سطح بین‌المللی، آلمان پیشروی کاهش گازهای گلخانه‌ای است. میزان پخش و نشر این گازها در آلمان تا سال ۲۰۰۹ نسبت به سال ۱۹۹۰، ۲۱ درصد کاهش یافته است. فناوری‌های زیست‌محیطی نیز اینک به یکی از موتورهای محرکه اقتصاد آلمان بدل شده‌اند. سهم آلمان در بازار جهانی فناوری‌های زیست‌محیطی به ۱۶ درصد رسیده است که معادل ۲۳۴ میلیارد یورو در سال است. این فناوری‌ها در آلمان برای ۸ / ۱ میلیون نفر فرصت‌های شغلی ایجاد کرده‌اند که ۳۴۰ هزار نفر آنها در بخش‌های مربوط به انرژی‌های تجدیدپذیر مشغول به کارند.

اتحادیه اروپا همچنین در اجلاس کانکون با قول کمک مالی فوری به کشورهای فقیر ظاهر شده است. این کشورها قرار است با دریافت ۳۰ میلیارد دلار از کشورهای صنعتی، در فاصله زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۲، شرایط خود را با افزایش گرمای زمین دمساز کنند تا زبان کمتری از آن ببینند.

۷ / ۲ میلیارد دلار از این مبلغ سهم اتحادیه اروپاست که در سال ۲۰۱۰، ۲ / ۲ میلیارد آن را پرداخت کرده است. هواداران محیط‌زیست و مدافعان عدالت در مناسبات بین‌المللی برآنند که این کمک عملاً کمک نیست، زیرا ۵۲ درصد آن وام کم بهره است و کشورهای فقیر را باز هم مقروض‌تر خواهد کرد. یک متخصص سازمان صلح سبز در این باره می‌گوید: «این به آن می‌ماند که من با خودروم به خودرو شما بزنم، و بعد به جای پرداخت خسارت، به شما وام بدهم که خودرو خود را تعمیر کنید.»

رضایت‌دادن به گام‌های کوچک

خشکسالی‌های پیاپی و کمبود آب بیابان‌زایی را در جهان تشدید کرده است

مشکلات و دشواری‌ها بر سر راه اجلاس کانکون سبب شده که نسبت به نتایج آن انتظار چندانی در کار نباشد. کریستینا فیگورس، رئیس دبیرخانه مسائل اقلیمی سازمان ملل، می‌گوید: «دولت‌ها از عدم موفقیت اجلاس کینهاگ آموختند که نمی‌توان تنها در یک گام به توافقی جامع و تعهدآور دست یافت. واقعی‌تر آن است که روی آمادگی‌های موجود حساب باز کنند و گام‌های بعدی را بر اساس آنها بردارند.» به نظر می‌رسد که اجلاس کانکون در نهایت با توافقی‌های نسبتاً محدودی همچون برخی آماده‌سازی‌ها برای مهار گازهای گلخانه‌ای، اتخاذ تدابیر برای مهار نابودی جنگل‌ها و نیز تسریع و تسهیل انتقال تکنولوژی‌های دمساز با بهبود اقلیم زمین به کشورهای در حال توسعه پایان یابد. ۱۵ هزار نفر از کارشناسان و مقام‌های رسمی و هواداران محیط زیست در این اجلاس که تا ۱۰ دسامبر به طول می‌کشد شرکت دارند.